

ST. OLAV

Nr. 2

Oslo, den 14. januar 1937.

49. årg.

Redaktør: M g r. I r g e n s. Medarbeidere: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland

„St. Olav“ utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontor eller direkte, skriftlig- i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt. for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. ihende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften.

„St. Olav“'s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743 Redaktøren privat 14161 Redaksjonssekretæren fru Vanberg privat 30487 — „St. Olav“'s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, åpent torsdage fra 10-2 og 4-7. Lørdager fra 10-1. De øvrige dage fra kl. 10-4 Utbetalinger kun tirsdag kl. 3-4.

INNHold: Kristen livsholdning. — Erfaringer og tanker. — Et uheldig uttrykk. — Mogens Fransesco Ballin. — En kuranstalt och ett hem för de vanföra. — Spørsmål og svar. — Hjertelig takk. — Herhjemme.

Kristen livsholdning.

En av de største og almindeligste hindringer for virkelig personlig kristendom, for fremgang i det religiøse liv ligger sikkert i en viss treghet eller en slags ubevisst engstelse for skritt som betyr innsats og offer. Som det heter i «Kristi Efterfølgelse» (II. kap. 11.): «Jesus har nu mange som elsker hans himmelske rike, men få som bærer hans kors».

Noen mennesker kommer av denne grunn hele livet igjennem ikke lenger enn til å bli velvillige tilskuere overfor kristendom og kirke. De gir den sympati, men de vedblir å betrakte og beundre på avstand. Andre bekjenner nok sin kristne tro, deltar nok til en viss grad i kirkelige gudstjenester og manifestasjoner, men deres liv er allikevel ikke synderlig preget av kristent livssyn. Hos andre igjen er det store svingninger eller variasjoner op og ned. En tid kommer de til kommunion hver uke eller oftere, og så kommer det en periode, da de ikke en gang bivåner søndagsmessen. Det er noe tilfeldig, noe vaklende og ubestemt i hele deres stilling til kristendommen. Det ser ut som om de oppfatter religionen som noe der kun har til opgave å tilfredsstille en viss menneskelig trang, når denne melder sig og at den ikke forøvrig skulde ha noe krav på menneskene. Således er det ikke så få som har en viss religiøs periode i julehøytiden, men når denne periode er forbi, da merker man lite til kristen innflytelse eller interesse.

Men den kristne religion har virkelig langt større opgaver enn å skjenke menneskene en slik forbigå-

ende og overfladisk julestemning. Det var ikke derfor «Ordet er blitt kjød!» Kristus kom til verden for å befri os fra syndens og dødens makter og for å føre oss inn til livet med Gud. Guds store Plan med oss er at vi skal likedannes med ham, men denne plans virkeliggjørelse er avhengig av at vi i denne verden lever et liv etter hans vilje, at vi iallfall strever og kjemper for å gjøre hans vilje.

Skal kristendommen virkelig få mening for oss, skjenke oss livet, så må vi gå dette liv imøte og bestrebe oss etter å tilegne det og verne om det, så godt vi med Guds hjelp makter.

Det gagnar intet å bli stående på avstand med aldri så sterke sympatier, ettersom Kristus vilde at alle mennesker skulde bli hans disipler. Det hjelper ikke stort å ha visse ytre kristne livsvaner, hvis man bare lar det bli med det. Og det er urimelig og til liten ære for Gud og hans kirke, hvis man ustanselig skifter mellom tilsynelatende stor iver og derpå følgende tydelig og oplagt sløvhed.

For å være Jesu venner, må vi være disipler, d. v. s. stadig villig til å lære og til å følge Mesteren overalt hvor han går. De første kristne hadde å regne med martyrdød som en sannsynlig fremtidsutsikt. Den tid kan komme igjen, men til enhver tid må vi kristne i vårt daglige liv innta en holdning som viser at kristendommen for oss er mere enn en stemning, at Jesus Kristus er livet for oss og derfor Herre over vårt jordiske liv.

ERFARINGER OG TANKER.

Av Don Luigi Sturzo.

(Oversatt med forfatterens tillatelse fra *The Dublin Review* juli 1936 av S. U.).

«St. Olav» gjengir denne meget interessante artikkel uten dermed å ville ta standpunkt til forfatterens forskjellige synsmåter, som står helt for hans egen regning. Presten Don Sturzo stiftet i 1919 det katolske folkeparti, som kom til å spille en ganske betydelig rolle i italiensk politikk i etterkrigsårene. Siden 1926 har han bodd utenfor Italia.

Jeg var ansatt som lærer i filosofi og sociologi ved seminariet i Caltagirone, og i min fritid optatt med katolsk aksjon — jeg organiserte studenter og arbeidere, grunnnet kooperative foretagender for arbeidere og bønder og redigerte et katolsk ukeblad. I de siste ca. 20 år hadde min fødeby vært skueplassen for en strid mellom to bitterlig fiendtlige partier, anført av rike og innflytelsesrike familier. Småkårsfolk og arbeidere, som i Italia først for nylig hadde vunnet retten til å stemme ved kommune- og parlamentsvalg, kunde en finne i begge disse partier; de tok del i det innbyrdes hat og villskap. (Leilighetsvis kom det til blodige sammenstøt hvor folk blev såret og en mann drept). Hvad værre var, ved valgene lot de sig bestikke, lånte sig til et system av stemmekjøp som var blitt fast institusjon, for en tredjedel av byrådets medlemmer blev nyvalgt hvert tredje år, og valg til parlament gikk ofte på, på grunn av at kammeret så hyppig blev opløst. På Sicilien og i Syditalien var det bare prestene (og ikke engang alle av dem) og noen få lægfolk som respekterte det *Non Expedit**) som skulde hindre katolikker fra å ta del i det politiske liv.

Sån var stillingen da en gruppe arbeidere kom til mig og sa at siden jeg hadde stiftet kooperative foreninger for å bekjempe åger og gav mig av med å opdrage gutter og unge menn, hvorfor kunde jeg da ikke også påta mig arbeiderklassens borgerlige opdragelse. Jeg stillet en betingelse: propaganda mellom arbeiderne for at de skulde frigjøre sig fra stemmehandelen og partihatet og danne sig en selvstendig moralsk og borgerlig personlighet. Den blev antatt. Etter noen få års forløp tilhørte de fleste av arbeiderne i byen og en god del av bøndene de kristne demokratiske organisasjoner. Jeg opgav min lærerstilling og gikk inn i en periode av intenst liv som journalist og organisator. Dette førte med sig kommunale og senere også politiske kamper; programmet var alltid høinelse av det offentlige livs moral. Resultatene var slike at jeg blev overbevist om at masserne var mottagelige for opdragelse, og at det var mulig å beherske de elementer som er grunnlag for

*) «Non expedit» d. v. s. «det er ikke tilrådelig» var navnet på det dekret hvorved Pave Plus IX, efterat Kirken var blitt berøvet størsteparten av kirkestaten, forbød katolikkerne i Italia å delta i de politiske valg. Det blev ophevet av Benedikt XV i 1919. — Red. anm.

mobb-mentaliteten. Det var ikke så meget mobben som noen smågrupper, klikker som innbildte sig at de var éliter, som mest energisk motsatte sig at moralen skulde beherske det offentlige liv. Gruppe-egoisme utvikler sig villigere blandt få enn blandt mange. De få arbeider i mørket, de mange er nødt til å arbeide i lyset. Det er fra herskende klikker at ondene sprer sig til massene og ikke omvendt. Og dette er like sant for politikken vedkommende som på alle andre områder av kollektivt liv.

*

Gjennem erfaring kom jeg efterhvert til den overbevisning at al sedelig opdragelse i det offentlige liv, må baseres på en sunn opfatning av hvad politikk er, ellers kommer vi bare til å bygge på sand. Jeg kom snart nok til den slutning at den moderne stat, slik som den gjengse opfatning av den er, vil alltid være en hindring for at det politiske liv kan bli preget av kristen moral, medmindre dens teori blir endret og dens praksis reformert.

Det grunnleggende er det som de Hegelianske idealister uttrykker i vendingen «den etiske stat» — et problem som dominerer de politiske partiers ånd og formål i våre dager. Bli det først slik at staten opfattes som den eneste suverene makt — ikke bare som uttrykk for folkeviljen, men som sitt eget formål og menneskesamfundets vedvarende ånd og vilje, så har den antatt karakter av en absolutt etisk verdi. Det kommer ut på ett om den rådende politiske filosofi er Hobbes' eller Rousseaus, Hegels eller Comtes — det stoff denne filosofi behandler som en etisk eller pseudo-etisk verdi, er immanent og absolutt magt. Så lenge staten i kristne land blev opfattet fra et religiøst synspunkt — katolsk, protestantisk eller ortodokst — gav den religiøse ideologi de etiske forutsetninger. Uenighetene mellom de to makter, stat og kirke, dreiet sig om hvor grensene for deres maktområder gikk, eller hvor de fløt over i hverandre, eller hvilken myndighet som rettelig tilkom de menn som var beklædt med pavens, kongens, biskoppens eller fyrstens embede. Med det samme staten hadde revet sig løs fra den positive religion — hos oss fra katolsk kristendom — var kampen mellom de to opfatninger en logisk og uundgåelig følge.

En stat har hverken ånd eller vilje. Det som kalles slik er resultatene av statens medlemmers ånd og vilje, uttrykt i politikk og lovgivning. Her blir de virkeliggjort, de teorier som de herskende klasser under bestemte historiske perioder tror på. Partidannelser som praktisk uttrykk for teoriene om statsstyrelse og deres gjennomførelse, ligger i den moderne stats natur, hvordan så regjeringsformen er. Det har ingenting å si om disse partier antar det ene eller annet utseende, hvilke muligheter, hvilken karakter og hvilke begrensninger de opviser. Ekte partier er inspirerte av kvasi-mystiske motiver og bygger på en transcendental verdi, på en tro. De liberale av 1848 var mystikere i denne betydning; det samme var kommunarde-

ne av 1870, 1880-årenes radikale demokrater, nasjonalistene av 1914, og kommunister, fascister og nazister er det idag.

I almindelighet faller den kvasi-mystiske strømning sammen med et ideal som man vil se realisert og er derfor dynamisk. Når idealet er blitt sundslått, fordi partiet har vunnet makten og utøvet regjeringsmyndighet, og det opnådde resultat trer frem i sin menneskelige fattigdom, i sin utilfredsstillende begrensning, vil nye idealer opstå i stedet og opflamme hjertene, sette fantasien i sving.

Mellem disse to ytterpoler — idealet som skal realiseres og det opnådde praktiske resultat — gjennemløper partiene sin virksomhet i staten. Og siden den moderne stat, nettop i kraft av sin etiske karakter søker å monopolisere alle områder av samfundslivet, familien, skolene, kulturstrømninger, offentlig og privat moral, lovgivning, religion, økonomien, alle almindelige interesser, og ikke vil stoppe på denne vei før staten har nådd en «totalitet» hvor den har absorbert alle verdier for sine egne formål, så vil på samme måte de politiske partier — såsant de da er av noen betydning — ta sitt standpunkt på de samme premisser, og forsøke å sikre sig, at det på alle disse områder blir deres læresetninger og deres mål som seirer. Ikke noe moderne parti av betydning eksisterer, uten det tar sikte på herredømmet i staten og dermed forutsetter at monopolisere hele samfundets virksomhet for sine egne formål. Hvor finnes det parti som vilde nekte statens rett til å skride inn på ethvert og alle områder av menneskelig personlighet, om de er aldri så hellige? Selv representantene for den økonomiske liberalisme (hvis der enda finnes slike) betenker sig ikke på å opmuntre staten til å gripe inn og regulere religion og undervisningsvesen. Det er ikke bare det at Russland, Tyskland og Italia har overgitt sig til en fullkommen totalitarisme. Også Frankrike, og England med, har slått inn på den samme vei.

Ansikt til ansikt med en sån tingenes tilstand, og med den stadige impuls mot statens guddommeliggjørelse og partienes guddommeliggjørelse ved diverse symboler som uttrykker deres mål — for nasjonalistene gjør sig en gud av nasjonen, socialistene av klassen, nazistene av racen og så videre — hvad blir da plikt for sanne kristne som ikke vil tilbe noen annen Gud enn den s a n n e Gud?

Dette er kristenkjærlighetens problem i det politiske liv; det har jeg alltid følt, jo dypere jeg gikk inn i aktiv politikk — og jeg føler det nu, da jeg er langt utenfor den. Hvorfor kjærlighet? Ikke bare på grunn av plikten til å opplyse dem som lever i villfarelser, bringe tilbake på den rette vei dem som er gått vill, hjelpe de falne til å reise sig igjen — men også for å kunne forberede veien til en sund og kristen politisk-etisk orientering av det offentlige liv. Så lenga den moderne stat ikke blir sett som det den i virkeligheten er, en Molok som alle idag bringer uavlatelig røkelsesoffer, sålenge de partier som utgjør staten — eller surrogatene for staten, såsom nasjonen, klassen, racen, — og deres mål ikke er sett i det samme lys, så lenge vil det være umulig å snakke for alvor om moral, og enda mindre om barmhjertighet, i det politiske liv. I virkeligheten er faren der for at også vi skal fare vill og ofre våre røkelseskorn foran disse nye og på samme tid urgamlе guddommer.

Det var av denne grunn at stifterne av det italienske folkeparti, da de den 18. januar 1919 utsendte sitt opprop til landet, erklærte at i stedet for den gjeldende opfatning av staten, vilde de sette en ny statsopfatning: «Istedet for en centraliserende stat som søker å påtvinge alle organiserende krefter og alle borgerlige og individuelle virksomheter begrensning etter sitt godtykke, vil vi — på konstitusjonelt grunnlag, sette en virkelig folkelig stat som erkjenner sine funksjoners begrensning og respekterer de naturlige kjærner og organisasjoner i samfundet — familien, klassene og kommunene —, som respekterer den menneskelige personlighets rett og opmuntrer privat initiativ».

Den opfatning av staten som vi kalte folkelig (Popolare) — i motsetning til den centraliserende stat, som nu er blitt totalistisk — er grunnet på frihetsbehov som ikke bare er politiske, men av moralsk natur. Bare hvor der hersker frihet, vil det være mulig å kjempe mot pan-statalismen, alle moralske og sociale verdiers opgåen i staten, og imot den praktiske ikrafttreden av teorien om at staten er målet og individene midlene: «Alt for staten». Under et moderne autoritært styresett er ikke bare praktisk kamp, men teoretisk kamp mot statscentralisasjon umulig (erfaringene fra Russland, Italia og Tyskland er avgjørende), for sånne stater kan ikke tolerere moralske dissenter. Staten i sig selv er moralen, i den forstand at den er moralitet og moralens utspring, lov og lovenes utspring. Staten krever sterilisasjonslover, raserene ekteskaper, hedensk opdragelse, og alt dette skal være moralsk og rettferdig, fordi staten vil det slik.

Når det er sagt at katolikker, som Kirkens lemmer, står helt fritt med hensyn til sin politiske overbevisning, siden denne er en meningssak, så er dette utsagn absolutt sant fra det kristne synspunkt, men forutsetningen er bestandig at meningen gjelder regjeringsformen, ikke ideen om regjering. Det er helt mulig å holde på konstitusjonelt kongedømme som i England eller Belgien, på en republikk som i Frankrike under Combes — og andre.

Det problem som alle sanne katolikker står overfor, er ikke et som angår regjeringsformen, men et annet: om de for sin samvittighets skyld kan akseptere, eller — verre enda — fremme et statsstyre som fornektet borgerlige og politiske friheter, og derved berove sig selv de nødvendige organer for hevdelsen, eller ialfall forsvaret for, sedelige verdier i det offentlige liv.

Der blev rettet hyppige og voldsomme angrep på Folkepartiet, idet man foregav å betvile at vi mente det oppriktig med vårt forsvar for frihetens program. Vi hadde skrevet frihet på vårt banner, for vi mente at i den italienske stat efter krigen eksisterte ikke virkelig frihet, på grunn av utskelende statsinngrep og statsmonopolisering, som utstrakte sig inntil undervisningsvesenet, opdragelsen, bystyrene, handelen og landsdelenes representasjon. Vårt motto var Libertas, — det var innskriften på våre faner og på små skjold, sammen med korslet som Guelferkommunene i middelalderen førte. Begivenhetene beviste at vi mente det oppriktig — vår holdning overfor fascismen forsvarte vi med mot og opofrelse. Og enda er der den dag idag fordums motstandere som gjentar, at bortsett fra enkelte individuelle tilfeller av oppriktighet, representerte og representerer Papolari ikke annet enn en politisk minoritet,

fremmed for katolikkenes tankegang og sympatier rundt om i landene, for disse er nesten alle sammen tilhengere av den autoritære stat.

Det er sant at de aktive grupper hos oss har alltid vært Pusillus Grex, men dette kan motstandere som er fremmed for kristen tankegang, ikke skjønne. Det er utvilsomt slik at langt fra alle katolikker har forstått, at under det moderne politiske system ligger ikke valget mellom en såkaldt kristen, eller katolsk stat (som ikke finnes) og en liberal eller agnostisk stat, ikke engang mellom en borgerlige stat og bolsjevikstaten. Valget ligger mellom et lovens og meningenes herredømme og diktatorisk autoritetsherredømme, enten det er høire- eller venstrediktatur. La oss ha det på det rene. Ethvert herredømme er idag grunnet på en monistisk opfatning av staten, men hvor lov og meningsberettigelse er anerkjendte prinsipper, kan borgeren gjøre sin plikt, han har ett ord å si — under det andre er hans rolle redusert til å applaudere og smigre. I det første tilfelle kan han enda forsvare sine prinsipper på lovlige måte og organisere sig i kjempende grupper. Det kan han ikke i det andre. I det første kan det lykkes ham ved hjelp av politisk partidannelse, å vinne en plass i statsstyret, eller ialfall influere på det, idet han hevder sine egne ideer, forsvare kristen moral og forsøker å gi staten mindre hedensk ethos; i det andre kan han intet annet gjøre enn å bringe sitt personlige offer for en fremtids skyld som vi idag ikke øiner.

Vi skal ikke snakke om de praktiske erfaringer som katolikker har gjort under diktaturene; for dem eksisterer ikke lenger valgets problem. Men det eksisterer enda for katolikkenes i Frankrike, Spania,*) Belgien, Holland, og annetsteds — også i England, hvor de britiske fascister finner ikke så få unge katolikker som sympatiserer med dem. Er der katolikker som synes at fascismen i de forskjellige land (hvilke navne den forevrig kaller sig med) sitter inne med det minimum av moralitet, uten hvilket medlemskap eller bare støtte må forvandle sig til «medvirken til synd» i den betydning hvori moralteologene bruker uttrykket?

Her er et alvorlig problem som vi må ta under overveielse. Fra 1919 til 1922 pintet det de italienske katolikker som var uenige i Folkepartiets program og metoder, men så alle de farer som lå latent i fascismen. Hvis de skulde bli fascister (og der var da noen som blev det, mens andre, grunneiere og forretningsmenn, ydet partiet penger og støtte), så vilde de gjerne ha sett at klubber og revolvere blev brukt til å skremme med, men ikke for alvor. Men et aksjonsparti kan ikke bare agere som fugleskremsel, særlig ikke når unge menn blir utstyrt med uniformer, revolvere og koller, organisert på militærvis og inngydt hat til sine motstandere, og dødsforakt — særlig forakt for andres død. Statistikken viser at i den tid da kampene i Italia var mest akutte, blev ikke færre enn hundre drept hver måned — på den ene siden fascister, på den annen socialister og kommuniste samt dertil katolikker i en gruppe for sig, for ikke å nevne de sårede, ildspåsettelse på kooperative forretninger, plyndring og ødeleggelse av katolske klubbhus, Fol-

*) Don Sturzos artikkel blev offentliggjort umiddelbart før borgerkrigen brøt ut i Spania.

kepartiets kontorer og private hjem. Det er bekjent at paven sendte en stor pengesum til Katolske Ynglingers Klubb i Brianza, da dens bygning var blitt ødelagt av fascistene som en følge av valgresultatene i april 1924. Ikke desto mindre kunde man se katolikker, inklusive noen få prester og ordensfolk, i fascistenes rekker, da de i oktober 1922 marsjerte mot Rom.

Mine venner i omegnen av Venezia, som var mest utsatt for fascistenes repressalier, spurte mig ofte om det ikke vilde være bra å organisere korps av unge menn i hvite skjorter, utelukkende i forsvarsøiemed, men jeg forbød det utvetydig. Vi hadde våre ofre, men intet medlem av vår organisasjon plettet sine hender med blod. Teorien om «gavnlig maktanvendelse» ligger til grunn for enhver fascisme; organisasjon av vebnede skarer er deres måte å vinne makt på; den totalitære statsopfatning er for dem fundamental. Kan der da bli rum for kristen kjærlighet?

Spørsmålet kan synes fåfengt, men fra den dag av da fascismen vant makten i Italia, har ikke få katolikker spurt sig selv om det ikke hadde vært bedre å akseptere et helt ut autoritært styresett forat religionen kunde bli respektert (som folk tror at religionen blir respektert i Italia idag), fremfor å ha å gjøre med sekulære demokratier som ofte er antiklerikale. En måned før opstanden i Asturia og Katalonia (oktober 1934) spurte noen av mine spanske venner (ikke medlemmer av CEDA) mig, om det ikke vilde være bedre å støtte et statskupp, ikke for å gjenoprette monarkiet, men for å skape et civilt eller militært diktatur og forhindre venstrepartienes tyranni. Men jeg svarte dem (og skrev en artikkel om det samme) at de hadde ikke den tålmodighet som Gud har. Menneskene vil alltid finne øieblikkelige rådbøter mot onder som de lider under eller frykter skal komme. Derfor ser de med velvilje på voldsomme kupp, mens de ringeakter eller ikke forstår å verdsette den makt som ligger i organisasjon, oppdragelse, påvirkning i det borgerlige og politiske liv — for sånne metoder virker langsomt, eller det varer lenge før virkningene viser sig efter dem, mens et statskupp — hvis det lykkes — gir et øieblikkelig inntrykk av suksess og trygghet.

Men like ofte som forkjempere for en god, ærlig, sedelig idé ønsker å tvinge den inn på menneskene med makt, så ødelegger de den uheldigvis, og fremkaller istedet reaksjonære og hatefulle følelser. Jeg drar ikke i tvil statens rett til å bruke makt, når det er i overensstemmelse med loven og for å bevare roen i det offetlige liv og bekjempe forbrytelser; hvad jeg nekter er retten til å bruke makt, for staten, og endda verre, for private individer, i den hensikt å opnå politiske fordeler og fremtvinge ensrettethet.

Når man ser på problemet på denne måte så må katolikker i land, hvor de endda er istand til å velge, oftere enn de selv kanskje skjønner treffe sitt valg mellom frihetens eller voldshandlingens veier, eller retttere sagt mellom konstitusjonelle og lovlige metoder og revolusjonære, ulovlige og voldsomme metoder. Skjønt naturligvis katolske moralister og skribenter som oftest vil stemme for lovlighet og mot bruken av voldsmetoder, så vil ikke så få, selv av ordensfolk og prestene, hemmelig eller åpenlyst sympatisere med de partier til høire som er vel bevegnet, får støtte av høirøstet universitetsungdom og ikke

er redde for voldsomme kupp — disse statskupp som ofte har vært drømmen i visse katolske kretser som har mistet kontakten med virkeligheten. Frankrike vet noe om dette, helt siden Napoleon Bonapartes dager og op til nåtiden.

Det kan synes moralsk inkonsekvent at disse folkene selv aldri vilde ta del i voldshandlinger, kanskje de aldri selv har eiet en revolver eller en kulle. De vilde vike tilbake for å slå en politisk motstander bare fordi han var en motstander; de vilde ikke gjøre en flue fortred. Aldri vilde de begi sig ut for å kutte telegraf- og telefontråder, eller avskjære lys- og vannledninger. Geistlige må ifølge sitt vesen gyse tilbake fra blodsutgydelse. Men de mennene som vi snakker om kan uten samvittighetskval opmuntre, billige eller forsvare sånne som Hätler, Mussolini, Maurras eller Primo de Riveras søn — eller andre store eller små, virkelige eller innbildte condottier, som samler våben og utdanner unge menn for det påtenkte kupp. Sånne katolikker og geistlige ønsker ikke å dele fascisternes risiko, men de ønsker å dele fordelene ved den. Men tror de da at de da er fri for synd mot kristen nestekjærlighet og moral og ikke kan skyldes for å samarbeide med det onde? Eller tror de at målet — en eller annen ønskelig statsforfatning — rettfærdiggjør de lovløse og voldsomme midler som de forskjellige former for fascisme bruker for å nå sitt mål? Eller tror de at den statsforfatning som vil bli innført ikke vil medføre den forgydelse av staten som ligger i totalismens ånd som må berøve katolikkerne selv alle menneskelige midler til å kjempe mot stats-panteismen?

Hvis vi setter ut av betraktning de revolusjonære partier til høire og venstre og de antiradikale partier så har katolikker i Europa bare valget mellom de gamle harmløse høirepartier (for det meste små grupper av personer med liberalt eller borgelig sinnelag) og socialreformatoriske partier inspirert av kristne prinsipper. I den senere tid har der vært en besynderlig mangel på sympati med sådanne partier, særlig i Belgien. Det tyske centrumsparti blev efter sitt fall gjenstand for skarp kritikk, selv i England, og blev beskyldt for å ha kompromittert religionens interesser. En mistillit til slike partier brer sig i intellektuelle kretser, særlig blandt slike som aldri har tatt aktiv del i det politiske eller i katolsk fagforeningsarbeide og økonomiske organisasjoner.

Skal man vise rettfærdighet mot det som er blitt hetende de «katolske» partier (det er en beklagelig skikk at de er blitt kalt slik, men det hadde engang vært berettiget) så må man ikke nu glemme, hvor stor en gjerning de har gjort, helt fra 1848 av, ved sitt forsvar for katolisismens prinsipper. Idag er et parti som bygger på trosbekjennelsen ikke lenger ønskelig.*) Det Italienske Folkeparti var ikke konfesjonelt og kompromitterte aldri hverken den Hellige Stol eller det italienske episkopat. Det kunde derfor påta sig tungtveiende politisk

ansvar og falle, under fascismens slag, på egen risiko. Det var nettop det uttrykk som kardinal Gaspari brukte da han i desember 1918 gav mig tillatelse til å stifte partiet før ophevelsen av NON EXPEDIT. NON EXPEDIT blev ikke tilbakekalt før i november 1919.

For katolikker i konstitusjonelle land står tre veier åpne. De kan grunne sitt eget parti (som i Belgien, Holland, Spanien, Tsjekkoslovakiet og Schweitz) forskjellig fra katolsk aksjon og uten noen politisk avhengighet av episkopatet. Eller de kan slutte sig til de på lovlig måte oprettede høirepartier, idet de samtidig danner særgrupper inspirert av kristelige formål, som i Frankrike. Eller de kan tilhøre hvilket som helst av de i landet eksisterende partier, som i Storbritannien eller de Forende Stater. Det siste tilfelle er særegent, for her er katolikkerne i minoritet og må undgå å skape politisk fiendskap mot den katolske kirke, og ingen av de offisielle partier er antireligiøse i europeisk forstand, desuten har medlemmene av partiene rett til å uttale det offentlig hvis de er uenig i partiets politikk. Min erfaring har uavlatelig vist mig, at når katolikker på kontinentet blir medlemmer av rent politiske partier, så mister de ikke bare sansen for det moralske og sociale apostolat som partier inspirert av kristendommen har, men de blir altfor optatt av de materielle og nyttemoralske mål som partipolitikken arbeider for — de mister evnen til å skjelne redelige metoder fra slike som en må kalle tvilsomme. Ofte får de lære at de er en uvirksom minoritet, overveldet av en majoritet som på en gang er for materialistisk innstillet og — realistisk. For katolikker må et parti bety ikke bare et politisk instrument, men et ideal og et etisk innhold.

Den kvelden i desember 1918 da en gruppe på firti venner møttes i Rom i Via dell Umilta (et passelig navn for en PUSILLUS GREX) og besluttet å stifte Folkepartiet glemmer ingen av oss. Det var midnatt da vi gikk derfra. På en spontan impuls banket vi på døren, da vi kom forbi kirken Santi Apostoli som ligger i nabolaget — der var nattlig tilbedelse av Det Allerhelligste Sakramet. Lægbroren som lukket op blev forskrekket da han så en sånn stor flokk, men min soutane beroliget ham. I denne tilbedelsestid så jeg foran mig mitt livs tragedie. Jeg hadde ingenting søkt, ingenting bedt om, jeg hadde vært en ganske almindelig prest. For å vie mig til katolsk aksjon på det sosiale og administrative felt hadde jeg opgitt min stilling som filosofilærer; efterat jeg hadde brukt femogtyve år av mitt liv på den måten forlot jeg nu katolsk aksjon for å gå helt over i politikken, jeg så farene foran mig og gråt. I den timen aksepterte jeg min nye post som fører for Folkepartiet med bitterhet i hjertet, men i apostolatsets og opofrelsens ånd. Hvorfor ikke? En prest i politikken var en undtagelse, særlig i Italien, men der var det andre i andre land. På dette tidspunkt vendte katolikkerne i flokk og følge tilbake til det offentlige liv i Italien efterat de hadde holdt sig borte i et halvt århundre, lydige mot pavens NON EXPEDIT. Det var ikke usømmelig at en prest skulde være med dem. Men det var ikke usømmelig bare av den grunn at Folkepartiet, stod på den kristne morals og frihetens grunn, selv om det ikke vilde kalle sig et katolsk parti og ikke være politisk avhengig av biskoppens ledelse.

*) Et parti som representant for Kirken er ikke ønskelig, men det er i høy grad ønskelig at de politiske partier skulde bygge på kristne grunnsetninger og forsvare Kirkens aksjonsfrihet. — Red. anm.

Ett skritt videre. Selv partier som er inspirert av kristendommens prinsipper, hvis mål er edle og hvis formål er ren og pur fedrelandstjeneste, står i fare for å bli til koterier og gi etter for en egoistisk korpsånd — som alle andre menneskelige grupperinger, enten de heter familier, klasser eller profesjonelle sammenslutninger. Så ofte en slik korpsånd blir en lenke må den brytes; landets interesser må gå forut for alle partienes.

Her er en vanskelighet. Hvor langt faller partiets interesser sammen med landets, og i hvor stor utstrekning vil landsinteressene falle sammen med et annet og fiendtlig partis interesser? Det er lettere å formulere en regel enn å anvende den. En av de beskyldninger som de liberale og demokratiske motstandere av det Italienske Folkeparti ofte rettet mot det var, at det satte sine interesser og synsmåter foran hele landets. Ulykkeligvis var disse partier, som hadde majoriteten i regjeringen, to femledeler av kammeret og ni tiendedeler av senatet, kommet i vane med å identifisere sine idealer, synsmåter og interesser med hele landets, og vi, på hvis støtte de måtte stole for å få den parlamentariske majoritet, forstyrret deres rytme med våre ideer.

I tre år måtte Folkepartiets deputerte føre en tapper og utholdende kamp for å få innført en liten smule undervisningsfrihet for de katolske skoler, ved å fordre statseksaminasjoner. Tre lovforslag kom istand i samarbeide med de sittende regjeringer, det ene forebragt av filosofen Croce (liberal), det annet av videnskapsmannen Corbino (demokrat) og det tredje av Anile, læge og forfatter (Folkepartiet). Men i kammeret allierte demokratene og de liberale sig med sialistene og behandlet forslaget om forholdsvis representasjon nu i januar — de kvalte dem i den parlamentariske prosedyres slyngninger. Da Folkepartiets menn truet med å gå ut av ministeriet svarte de at tidene var så vanskelige (en gang var det D' Annunzios raid på Fiume, en annen gang Rapalloforhandlingene, andre ganger socialistiske streiker og fascistiske voldshandlinger) og at vårt krav på like rett for katolske skoler var tidsspille for bagatellers skyld.

(Fortsettes.)

Et uheldig uttrykk.

I en dansk anmeldelse av pastor Schindlers bok om Mogens Ballin, som blev citert i siste nummer av «St. Olav», forekom det et misvisende ord som har fremkalt en vel befoiet protest i det danske blad «Katholsk Ungdom». Der skriver lærer H. D. T. Kjærulff: «Ordet «vulgærkatholisisme» er uheldig. Allerede fordi man ikke gerne skal sætte skælsord sammen med Navnet på sin Religion. Men også fordi det aldeles ikke dækker sin Genstand. Hvornaar er et menneskes Tro vulgær? Naar den er en overfladisk Vantro? Bestemt ikke, naar den fromt og ivrigt søger Guds Spor. Og det gør de godtroende saa tit. Hvornaar er et Andagtsliv vulgært? Naar det savner virkelig Dybde. Aldeles ikke, naar det gennem jævne, populære Bønner betror Gud sin Kærlighed. Og netop dette sker saa ofte. Disse Linier blot for at anmode om at Ordet «Vulgærkatholisisme» ikke maa faa Borgerret i vort Sprog».

Såvidt vi vet stammer uttrykket fra Fr. Heiler. Hvad han mener med det er en sak for sig, men fra katolsk syns-

Mogens Francesco Ballin.

Jeg har lest endel bøker til jul. Flere av disse vil leve utover juleflommen og uten reklame hevde sig som gedigne verker. En av disse er dikterprestens Schindlers skildring av den danske konvertitt Mogens Ballins liv. Dennes siste leveår og dansk katolsk høiskole falt i en tid da jeg var ung katolikk og ofte søkte til Danmark og dansk katolisisme og som for 30 år siden vakte slik oppmerksomhet i Brandesleiren ved Mogens Ballin og Johannes Jørgensens overgang til den katolske kirke. Mogens Ballin, maler og sølvsmed, eneste sønn av en rik jødisk bryggerier og Johannes Jørgensen, vår ypperlige lyriker. Herhjemme var konvertitten sogneprest Krogh Toning til Gamle Aker nettop død og bølgene om hans konversjon var stilnet av.

I Danmark traff jeg bl. a. sammen med Ballins lærer ute i St. Andreas i Ordrup: Jesuittene holdt eksersitier for skandinaviske studenter i den stille uke. Fra Norge kom vi to stykker. Retretten gikk sin gang under pater Menzingers dyktige ledelse. Det var herunder vi traff sammen med barna til Mogens Ballin. Alle 3 guttene fikk preste- eller klosterkald — en datter blev benediktinerinne og en datter giftet sig — det var et katolsk godt miljø som Mogens Ballins liv og eksempel skapte i de årene.

Når jeg nevner dette i omtalen av denne bok så er det fordi at med skildringen av Mogens Ballins liv har det lykkedes forfatteren å gi et treffende tversnitt av dansk katolisisme på den tid, samtidig med at han på en fengslende måte tegner et farverikt bilde av den rike jøde, maler, sølvsmed og konvertitt Mogens Francesco Ballin, og av hans nærmeste, som alle på en evnerik måte har gått inn for Ballins tanke. —

Pauluskredsens skrifter er atter øket med en bok, som jeg kan lese og lese om og om igjen. Kjøp og les boken om Ballin! Den styrker din tro.

Ivar Ruyter.

En kuranstalt och ett hem för de vanföra.

Das Heinrich-Haus i Engers vid Rhen.
Ett reseminne från sommaren 1936.

Av Kurator Virginia Raymond.

Inte långt från det tyska Eck lät den näst siste kurfursten av Trier 1756—1760 bygga ett jakt-slott i barockstil på borgruinen Kunostein, och detta blev senare, efter ett besök av konung Wilhelm I. använt som krigsskola. Den 1. augusti 1914 lämnade den siste fänriken denna framåtgående militärutbildningsanstalt och många sårade kamrater hällö sitt intåg i det till lasarett förvandlade slot-tet, tills i december 1918 amerikanska och senare franska trupper togo det i besittning. Sommaren 1926 utrymdes det och kom i mars 1928 genom ett

punkt må det betegnes som misvisende og vi må gi ovenstående protest vår fulle tilslutning.

køpekontrakt i Josephs-Sällskapet för vanförevård ägo.

Vid en av Rhens krökar åt väster är anläggningen belägen, cirka 425 meter lång, rakt mot söder, så att alla rummen hava direkt solljus och fri utsikt mot floden. Just detta läge är så betydande för anstaltens syfte, då sjuklingarna ständigt kunna njuta av solljuset och anblicken av livet på Rhenfloden.

Anstaltens uppgift består i att hjälpa och hela de vanföra, så vitt detta är möjligt, giva dem skolundervisning, lära dem ett hantverk för att kunna skaffe dem ett yrke, och att göra dem så yrkeskickliga att de kunna försörja sig själva, utan att behöva vidare anlita det allmännas hjälp. Där förut jaktsällskapen samlades och sedan kommandoropen skallade, där verkar i dag stilla och fridfullt den kristna barmhärtigheten utövad av de städse hjälpsamma aldrig tröttnande Vinzentinersystrarna.

I de stora festsalarna med härliga tak- och plafondmålningar och blanka parkettgolv, där dansen fordom gick rätt så lustigt, hålles nu gymnastik och gångövningar av våra dagars vanföra under ledning av de trofasta Vinzentinnerna — som med sina stora vita mössor, utmärkande för deras ordensdräkt, kallas Zeppelinerna av barnen — vilka med detta vilja påpeka likheten mellan mössorna och flygmaskinerna. Och sannerligan flyga icke systrarna till deras hjälp dag och natt.

Efter offentliggörandet av Biesalskis vanförevårdsstatistik år 1906, som för första gången påvisade vanförevårdens omfattning och det missförhållande som rådde mellan det stora antal unga vanföra (i Preussen över 50 000 under 14 år), och möjligheterna att avhjälpa dessa, sedan man genom den vetenskapliga ortopediens utveckling och fullkommandet av dess metoder under de sista fyra årtiondena och genom upptäckandet av vanförhetens orsaker samt erfarenheten, att genom vård och målmedveten behandling talrika medfödda eller förvärvade vanförelidanden kunna botas, blev man uppmuntrad att utvidga omsorgen för de vanföra, och i Preussen erhöi man en vanförelag den 6 maj 1920. Slutmålet för vanförevården här som annorstädes är alltjämt att uppnå full økonomisk självständighet för de vanföra och deras upptagande i det ekonomiska yrkeslivet, så att han överhuvudtaget icke behöver någon speciell vård och omsorg.

Så blev slottet i Engers med sina flygelbyggnader år 1928 iordningsställt för detta ändamål och ombyggt till en vanförestalt, och hit hör också en ortopedisk klinik med tidsenlig inredning, en mångårig normalskola, en ortopedisk övningsskola och verkstäder för yrkesutbildning. Slottet innehåller 120 bäddar i ljusa luftiga rum. Mot Rhensidan äro i två våningar stora liggterasser tillbyggda, för att de som lida af led- och bentuberkulos och rakitis i största möjliga utsträckning skola få

njuta av frisk luft, ljus och sol. Utgående från grundsatsen at «den sanna vanförevården är vården av den vanföres själ», och att medicinsk behandling blir ofullständig om man blott återställer kroppen, men inte bekymrar sig om själen, ägnar man jämsides med denna den psykiska behandlingen största uppmärksamhet, då denna ju har bestämmande inflytande på sjukdomsförloppet och tillfrisknandet. Tråkigheten och den andlige försoffning som den långa stationära behandlingen av de sjuka så lätt för med sig, motarbetas framgångsrikt hos de unga och barnen genom en utmärkt skolundervisning, vilken så vitt det är möjligt, drives som friluftsskola, som «skola i solen» och som sängundervisning, och genom ägnandet åt sysselsättningar, såsom snickeri, högläsning ur goda böcker, filmföreställningar, handarbeten och lekar. Det som förr kallades fänrikshuset är bostad och hem för lärlingarna, vilka i det till verkstäder ombyggda hovstallet, avsluta sin yrkesutbildning i ett hantverk, förutom de vanliga, förekommer utbildning till ortopediska mekaniker och ortopediska skomakare, samt keramiktillverkning, vilken står på en ganska hög standard och för många blir ett gott förvärvarbete.

Göteborgskuratorn.

Spørsmål og svar.

(Under denne rubrikk vil en av våre medarbeidere, sogneprest Kjelstrup i Kr.sand, svare på spørsmål som kan påregne almen interesse).

Eksaminerer Gud oss i katekismus?

Spørsmål:

Når jeg har lest «Spørsmål og Svar» i Deres katolske blad har jeg ofte fått lyst til å gi Dem en liten nøtt å knekke. Nu kommer jeg med den, skjont jeg er forberedt på at De finner den så hård at den havner i papirkurven: Er det virkelig Deres mening at Gud på dommens dag eksaminerer oss i katekismus? Jeg mener at for Gud er det absolutt uten betydning om et menneske er lutheraner eller metodist, katolikk eller syvendedags-adventist. Har man bare hernede trodd på Kristus og søkt å leve efter sin tro, så spør ikke Gud efter hvilket samfund man har tilhørt.

Dogmefri kristen.

Svar:

Jeg kan godt tenke mig at De synes Deres standpunkt er i pakt med toleranse, frisinn og alle mulige fine gloser. Derfor mener De også at «notten» vil bli hård å knekke for enhver som i sine daglige bønner høitidelig bekjenner sin tro på «alt hvad Gud har åpenbart og ved sin hellige katolske Kirke lærer oss å tro». Men jeg skal snart vise Dem at «notten» er tom og uten kjerne.

La mig først sette fingeren på uttrykket De anvender for å sette Deres spørsmål på spissen. Det har De selv laget, ti at «Gud eksaminerer oss i katekismus» finner De ikke

i noe katolsk bekjennesskrift. Moderkirken lærer jo utrykkelig at også ikke-katolske kristne kan bli salige når de er i god tro, søker å leve et kristent liv og opriktig angerrer sine synder. Det finner De uttalt i enhver katolsk katekismus.

Når De imidlertid hevder at det for Gud er «absolutt uten betydning om et menneske er lutheraner eller metodist, katolikk eller syvendedags-adventist», gjør De Dem skyldig i en undervurdering av den åpenbarte frelsessannhet. De vilde hatt rett i Deres påstand, hvis alle kristne kirkesamfund uten undtagelse var frivillige og tilfældige sammenslutninger av mennesker som bare hadde sine egne feilbare bibelfortolkninger å bygge på. Men hvis den kirke ennu består som Jesus ved den hellige And stiftet på pinsefesten i Jerusalem, og hvis sannhetsforkynnelse og nådemiddelforvaltning han høitidelig garanterte for alle tider, da sier det sig selv at den inntar en særstilling blandt de kristne samfund. For De vil vel ikke påstå at det er likegyldig for Gud, om vi mennesker tror hvad hans enbårne Sønn har lært oss som Guds vilje til salighet, eller om vi tror hvad feilbare mennesker har fremlagt som resultat av sin bibelfortolkning? Da kunde De like så godt hevde at en falks pengeseddel har samme verdi som den ekte.

Eller mener De muligens at Kristus har forsømt å treffe de fornødne foranstaltninger til å bevare for de kommende slekter de åpenbarte sannheter han gav sine apostler i oppdrag å forkynne? I så fall vil jeg be Dem om å lese Deres bibel om igjen og med eftertanke. Tenk f. eks. på uttalelser som i Matt. 18,17 — Mark. 16,16 — Efes. 4,11 og fig. og ikke minst Matt. 28, 18—20. Det ser nemlig ut som om der for Dem ikke eksisterer noe slikt som villfarelser. Ellers kunde De jo ikke påstå at alt var jevngodt for Gud. Også Deres syn på den Nye Pakts nådemidler synes i høy grad uklart. Eller skulde det ikke være maktpåliggende for en alvorlig kristen å være sikker på, om han eiet de av Kristus innstiftede sakramenter i deres sanne skikkelse og i deres hele fylde? For De kan vel ikke for alvor tro at vår Frelser har forkynt oss sannheter vi godt kan undvære eller skjendet oss nådemidler som i grunnen er overflødige?

Jeg kan ikke her gå nærmere inn på det meningsløse i det eiendommelige ord «dogmefri» som De anvender efter kort i forveien å ha talt om nødvendigheten av å «tro på Kristus» og «leve efter sin tro». Det bringer mig nemlig til å mistenke Dem for en mangelfull opfatning av ordet «dogme». Det turde i hvert fall ha sin interesse å se hvor ubibelsk den kristendom er som stiller religiøs sannhet og villfarelse side om side og derved gir menneskeverk samme rett og heder som Guds verk. Jeg ber Dem derfor om å overveie følgende kjensgjerninger:

Den Kirke som efter Jesu anordning og under den Hellige And's ledelse organiserte sig på den første pinsefest i Jerusalem, hadde sin klare, utvetydige lære som omfattet alt det Frelseren hadde befalet apostlene å forkynne for alle folkeslag. Han hadde høitidelig lovet dem den Hellige And's bistand, så de aldri skulde forkynne lærdommer som stod i strid med hvad han hadde lært dem. Vi ser derfor at de også i sine skrifter stadig påberoper sig Frelserens utsendelse som garanti for sin forkynnelse. Med hellig alvor hadde han jo erklært: «Likesom min himmelske Far har utsendt mig, således sender jeg eder. Hver den som hører eder, hører mig, og hver den som forakter eder forakter mig». (Luk. 10, 16).

Og forat der ikke skal være den minste usikkerhet eller uoverensstemmelse i hvad de forkynner som Guds vilje til salighet, samler de sig til et kirkemøte i Jerusalem så snart der reiser sig spørsmål som volder uklarhet. Resultatet av sine overveielser på dette kirkemøte kunngjør de med følgende mektige og myndige ord: «Det har behaget den Hellige And og oss» o. s. v. (Apostl. gjern. 15, 28). Så sikre var de altså på den Hellige And's bistand og sin forkynnelses sannhet!

De var av Frelseren selv forberedt på at der skulde opptre vranglærere (Matt. 24, 24), og vi ser både i de apostoliske brever og i «Apostlenes gjerninger» hvor inntrengende de advarer mot hver avvikelse fra den lære de forkynte. Det falt dem nok aldri inn å bære over med villfarelser i troen og si: «Enhver blir salig i sin tro, ti Gud eksaminerer eder ikke i katekismus. Bare I tror på Kristus og fører et rettskaffent liv, kan I tro hvad I vil om de trossannheter han har forkynt oss». Det vilde jo være forrederi mot Kristus. Det vilde være å sidestille guddommelig sannhet med menneskelig villfarelse. Og slik som apostlene optrådte har også ned gjennom alle århundrer deres rettmessige etterfølgere i det apostoliske embede optrådt.

Sammenlign nu Deres standpunkt med det apostoliske, og De vil måtte innrømme at der er en veldig skilnad.

K. K.

Hjertelig takk

til alle som gratulerte i anledning av tilbaketatte 50 presteår.
Andreas Dietrich.

Herhjemme.

Kristiansand. Andreas Dietrich feiret sitt 50 årsjubileum som prest den 6. ds. I anledning jubileet hadde St. Ansgarlaget og St. Sunnivalaget med våre kjære St. Josephsøstre stelt til en festlig sammenkomst i festlokalet som var festlig pyntet for anledningen. Monsignore Kjelstrup hadde diktet en festlig sang samt 2 festprologer, en fra hvert lag. Efter at sangen var sunget, leste Nils B. Nilsen op St. Ansgarlagets prolog, hvorpå han overrakte jubilanten blomster. Frk. Martha Jensen leste et vakkert dikt hvorpå en vakker bukett blev overrakt pastoren. Monsignore Kjelstrup holdt en vakker tale og ønsket ham alt godt for fremtiden. Pater Leo som var kommet i anledning av jubileet, holdt en gripende tale over emnet: «Det hellige presteembede». Dypt beveget takket den alderstegne jubilant for lykkønskningene, det store fremmøte og de mangfoldige beviser på hengivenhet han hadde mottatt på denne for ham så betydningsfulle minnedag. Efter bevertningen tilbragte man enu et par hyggelige timer med opptreden av herrne Nilsen, Dahl og Olsen samt fru Edit Dahl, som med en rekke sang- og deklamasjonsnummere fra vår lille scene fikk tiden til å gå så altfor hurtig at det var litt av en skuffelse, da sognepresten reiste sig og manet til oppbrudd. Den varme takk han derefter rettet til St. Josephsøstrene for det utmerkede arrangement og den gode bevertning, vant begeistret tilslutning, og efter en avsluttende bønn hyldet man enu en gang den lykkelige jubilant og skiltes med bevisstheten om å ha tilbragt en sjelden stilfull og vakker jubileumsfest til ære for en edel og høiaktet Herrens tjener.

N — K.

Redaktør: Mgr. Irgens.
K. Grønli's Bok- & Akcidenstrykkeri